

Her Yönüyle

Gaziantep'i Tanıtıyoruz

Bu kentlin dünü ve bugünü

AYLIK TARİH VE SANAT DERGİSİ

Sayı : 7

15 Kasım. 1962

250 Kuruş

Gaziantep Belediye Binasının Önden Görünüşü

Bu park Şehitler abidesi yanındadır. 1961 yılında Vali Niyazi Araz'ın belediye hizmetleri arasındadır. Mimarı Yüksek Mühendis ve Mimar Sadeddin T. Cumalıgil, Teknisyeni Sakip Öztüzündür.

Her Yöni ile

GAZİANTEP'İ TANITIYORUZ

Bu Kentin Dünü
ve Bugünü

Sayı : 7 15/ Kasım/ 1962

Fiatı: 250 Kuruştur.

M. Oğuz Göğüş
Dergi Sahibi

M. Ali Anlar
Mes'ul Müdürü

Hazırlıyan M. Oğuz Göğüş

Abone şartları :

Özel Sayı : 2,5 Lira

Yıllığı : 24 Lira

Altı aylığı : 12 Lira

GÜNÜ geçmiş nü-
sahalar 5 liradır.

Dizildiği ve Basıldığı Yer :
YENİ MATBAA. Telefon : 1396
Karagöz Cad. GAZİANTEP

Okurlarla Başbaşa:

Sevgili Okuyucularım...

Çok eski çağımdan beri, memleketime lâ-
yık bir dergi çıkarmak, için çırpınır dururdum. Bu-
nun ne demek olduğunu da, ancak bu zevki ta-
danlar bilir.

Yıllarca, yurdumun, bir çok yerlerinde, çık-
makta olan, her çeşit dergileri alır, içini açarak
derin, derin süzerdim. Fakat ne çareki, bulunduğum
muhitte, ne bu imkanlar vardı, nede onun masrafı-
nı karşılamak için bol alıcı kitlesi vardı. Benim
ise, mali imkanlarım buna müsait değildi. Bunun
içinde, içimdeki çırpınan sonsuz emel ve arzularım,
beni âdeta kemiriyordu.

İşte bu ârzu ve hevese, elinize alacağınız,
şu 7 nci sayı ile biraz yönemiş bulunuyorum. Mu-
hitin mevcut imkânlarından, istifade ederek, sizle-
re bu sayıyı sunuyorum. Şayet vaziyeti müsait bulur,
ârzu edilen okuyucu nisbeti temin edecek olursam,
dergimi şehrimize daha layık, daha güzel ve da-
ha kaliteli bir çehre ile çıkarmaya çalışacağım.

Şimdi bu sayımız ile sizlere, Belediye Bro-
şürünü sunuyorum. Broşür iki sayı devam ede-
cek. Bu sayılarda memleketin geçmiş belediye re-
islerini, onların yaptıkları işleri, bu memlekete
bıraktıkları eserleri, bir arada bulacaksınız.

Gaziantep'in tarihinde, belediyeçilik bakı-
mından, bir çok ciddi adımlar atılmıştır. Fakat
bunları belirtir, hep bir arada gösterir şekilde, top-
layan ciddi bir broşür yapılmamıştır.

İşte bizim âciz kalemimizle, belirtmeye ça-
lışacağımız, belediye broşürü, her ne kadar belki-
de istenilen ârzuya cevap verecek, olmazsada, hiç
değilse bizden daha müsait, kalem ehillerine, bel-
kide tarihçilere, ilerde not kabilinden dahi olsa,
bir başarı sayılabileceğinden, bu ümitle te-
şebbüse geçtim. Yolumuzda yürürken, neme lazı-
mı bırakarak bana, daha doğrusu memleketimi-
zin belediyesine ait bir broşüre, her şeyin doğru
geçmesine yardım olarak, bir memleket ve vatan
davası için, bana yardımda bulunacaklar olursa-
ki; -buna şüphem yoktur- onlarada şimdiden te-
şekkürlerimi sunarım.

(Devamı sahife 5 te)

M. Oğuz Göğüş

Broşüre Başlarken

Hazırlayan: M. Oğuz Göğüş

Belediye demekle yetinmemek lazımdır. Çünkü, belediye ve onun yaptığı işler, muhakkakki, milletin ve memleketin, hayrına ve onun selametinedir. Bahusus belediye, Gaziantep belediyesi olursa...

Taktir etmemiz lazımdırki; yurt yüzünde, bir çok memleketlerin belediyeleride vardır. Belkide muvaffak olmuşlardır. Fakat nede olsa belediyemiz, gibi mutlaka az bulunur. Bizim belediyemiz ve onun kadrosu, otuz-otuz beş bin nüfuslu şehrin belediyesi olmasına rağmen, bu gün şehrimiz yüz otuz binin, üstünde bir şehir, olduğu halde itiraf etmek lazımdırki; ufacık kadrosile, memleketin bütün hizmetlerine yetişebilmektedir.

Her devir de belediyemiz, gibi onun idarecileri gibi az bulunmuştur. Şu satırların sahibi, Türkiyenin, birinci sınıf şehirleri (gezdiği gibi, bu büyük şehirlerde oturmuş ve oturmakta olan, hemşerileri ile de daimi bir temas halindedir. Hep gördük ve işittikki, Gaziantep belediyesinin; halkın sıhhat ve istirahatını temine, çalışması, cidden ögünülecek derecededir.

Belediyemizin, neden böyle iyi çalışmasının sırrı hikmetinide anlatacağım. Bizim belediyemizin, temeli, sağlam olarak atılmıştır. Bunada sebep şehrimiz aileleleri arasındaki, kıskançlık ve geçimsizliklerdir. Daha doğrusu, rekabettir. İşte bu yüzdendirki, şehrimiz belediyecilik bakımından ve daha başka, kalkınma yönünden emsalinden üstün başarılar sağlamıştır.

Bu açık hakikatlara, uzun müddetten beri yaptığım incelemelerim sonunda vakif oldum. Edindiğim bu sırrı sizde bir nebze olsun açıklıyabilirim.

Gaziantep şehri çok eski bir şehirdir. Artık bunu her Antep'linin bilmesi lazımdır. Doğu ile batının, yol kavşağı olması dolayısıyla, ileriden beri, ehemmiyetini muhafaza etmesini bilmiştir. İlk insanların burada yaşadığına dair vesikalar meydandadır. İlk tarih yazıldığında, Antep vardı. Ama Antep değilde Dülükte Dülükten sonra Kaleye girilmiştir. Makdonyalı, Filipin oğlu, İskender; İran imparatoru Darayı payas dağlarında mağlup ettikten sonra, Antep'in yol kavşağı olması hesabı, İskender Milâddan önce 331 de Antep'e uğrar. O zaman Antep kalenin muhafızı bulunan bir İranlı kumandı. İskender bu zatı çağırır, fakat çok çirkin bir adam olduğunu görmesile, ona:

-Nede çok çirkin bir adammışsın der. Meşhur kumandan hem âlim, hemde cesur bir insandı. Ona, yanı o galpler galibi kumandan Büyük İskendere şu cevabı verir:

"Beni sen çirkinliğim ile ayıplama, ey fazilet ve insaffan boş adam, çünkü vucut bir kılıcın kılıfına benzer. Asıl işi gören ise kılıçtır. Her kimin huyu insanlarla iyi değildir. O kimsenin derisi bedeni için bir zindandır." der ve çeker gider. Bu sözler İskenderi epeyce düşündürür. Arkasından kumandana haber gönderir "Seni kalende ibka eyledim. Kaleni tahripten vaz geçtim. Sana mükâfat olarakta, Kalenin dışına bir şehir inşa edeceğim." der ve o zaman Türktepe (Kürt tepe) temamilen ormanlık olduğu için, tepenin eteklerine, bir şehir inşa edilmesini emreder. İşte Antep'in ilk kaleden çıkması da bu şekilde olur.

Rastladığımız kayıtlara göre, şehrin bir dere içi olduğudur. Sonradan yavaş, yavaş şehir bu dere içine yayılmıştır. İlk gelenlerinde halen aileler arasında belli olarak süre gelen ailelerden, Çekemoğulları, Göğüşler ile Emir Mustafa Çelebi -Nakipler- in olması kuvvetle muhtemeldir. İlk kaleden çıkanların arasında, Budaklar, Koçumlar, Hacı Nasırlar başta olmak üzere, daha adlarını tesbite çalıştığımız bir çok aileler vardır.

Göğüşlerin, Dülükten geldikleri ve bir müddet Türktepeye yerleştikten sonra Çekemoğulları ile birlikte, derenin içine atladıklarını gerek rivayetlerden ve gerekse, bazı kayıtlardan anlamaktayız. Asıl geliş yerlerinin de halâ tesbite çalışmaktayız.

Bundan sonra şehir gelişmeye başlamış, havası suyu üstelik yol kavşagında bulunması, şehre ticari bir de veche vermiştir. Bu sonradan gelen ailelerin adlarını burada sizlere dökmekte fayda vardır.

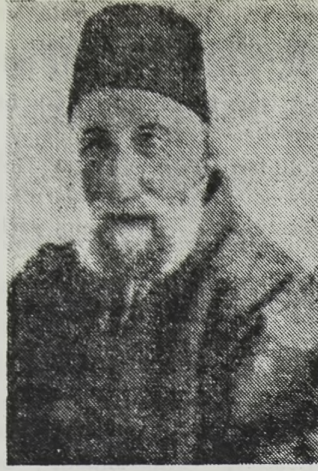
Gelen aileler arasında, Cenaniiler, Özgüller, Çengeller, Horasandan, Kayaalplar Buharadan, Bayraklar, Mersinden, Bazoğulları, Bereketli aşiretinden olup, Kilis köylerinden. Aksoylar, yine Kilis Köylerinden Küllü köyüne ve oradanda, Antep'e. Beşeler, Trabzondan, Emişem Mustafalar - Emir-oğulları Şam Emiri iken Hacı köyüne, oradanda Antep'e. Teymurlar Kıratlılar, Suruçtan. Gücegli oğulları, Kuzanlılar, Şerefoğulları, Gepgepler, Darendeden. Kutlarlar Trakyadan. Barlaslar, Kafkasyadan. Güzelbeyler, Güzelceler dört bini abdal, seksen dört bin çadır olarak, Horasandan kalkarak Hatayın Kırıkhanına orada Araplarla çarpıştıktan sonra Antep'in Suriye sınırı köylerine. Elbeyliler Tokatın Kaya dibi ilçesinden yirmi bin çadır olarak, Fırat ile Halep arasında. Erkilçiler Halepten. Bülbül Bayramlar, Mekkedden veya orada oturmuşlar. Çelebiler, İrandan geldiklerine dair gerek rivayet ve gerekse kayıtlara rastlanmaktadır. Budak'ların Kaleden çıktıklarına dair mahkeme sicillerinde kayde rastlanmıştır. Dailerin Budakların ve daha bir çok ailelerin nerelerden geldiklerini incelememiz neticesinde sizlere yine taktim edeceğiz. Ve bu ailelerin, buraya nasıl geldiklerine dair umumî bilgiyi dergimizde bulacaksınız. Taşarların cediti olan Misk beyle, Handaniye camii'nin mescit halinde yapan Handan bey, Alaybey camisini yapan Alaybey Mısırdan gelmişlerdir Keyvan bey ise Antep'e emir olarak gelmiştir. (Şerh mahkeme sicili kayıtlarına göre) Kafadarlar Yeniçeri, Dr. Ahmet Ekrem Battal'lar ise, Sipahi olduklarına dair kayıtlara rastlanmıştır.

Şimdi aileler hakkında kısa bilgileri broşürle ne münasebeti vardır diyeceksiniz. Evet vardır, sevgili okuyucularım, çok münasebetler vardır. Çünkü bu muhtelif yerlerden gelen aileler arasında muhakkak ki geçimsizlikler ve kıskançlıklar elbetteki olacaktır. Hatta bir çok kaatil hadiseleride ceryan etmiştir. İşte bu rekabet ve kıskançlığın neticesidirki, memlekete hizmet yarışıda başlamıştır.

Buda bir nevi kıskançlığın neticesidir. Mesela, hangi ailenin evladı mühim bir iş başına gelse tuttuğunu koparmaya çalışmıştır. Çünkü karşıya mahcup olmamak vardır.

İşte Gaziantep belediyeside, kurulduğu 1870-1286 tarihinden Cumhuriyet, devrinin ortalarına kadar bu hal devam etmiştir. Her ne kadar sonradan halkın rey vermesile, bu iş biraz önlenmiş işede rey mülâhazalarının altında dikkat edilecek olursa hala, aile çarpışmalarına rastlamak mümkündür.

Bunun içinde şehrimizin belediyesi sağlam temeller üzerine bina edilmiştir.

Mustafa Ağa

İlk Belediye Reisi Mustafa Ağa

Yıl 1286-1270 bütün aramalarımıza rağmen Belediye tarihimizde Mustafa Ağadan evvel bir belediye reisine rastlayamadık. Şeri mahkeme siciline göre 400 yıl evveleri bile Ayacı belde -memleket büyükleri- toplanır, halkın umuru idaresini -hizmetlerini- ve belediye rayicini tesbit ederlerdi. Sırası gelince bu hususlarda ayrıca delillerile ispat edeceğiz. Mustafa Ağa Budak ailesindedir. (İçinde müze bulunan camii yaptıran Mehmet Nuri Paşanın amcası Sadık Ağanın torunudur) 18 yıl belediye reisliği yapmış isede bu müddet içinde dört yıl aralık vermiştir. İşte bu aralıkta da Hacı Osman Ağa bu görevi üzerine almıştır.

Mustafa Ağa zamanında belediyenin epeyce bir miktar parası birikiyor. Vaktün Halep valisi Cemil paşadır. Gaziantep'in kaymakamı ise Rüstem beydir. Cemil paşa bütün kaza -ilçeleri- ları teftiş maksadile gezmektedir. Bu arada Antep'ide teftişten geçirirken, şehrin belediyesinin epeyce bir parasının biriktiğini görür. Bu parayı Halep malsandığına gönderilmesini emrediyor. Bunun üzerine Mustafa ağa ve kaymakam Rüstem bey derhal harekete geçiyorlar. Ve şimdiki Belediye üzüm hanının yapılmasını kararlaştırıyorlar. Fakat şimdiki hanın yerinin mezarlık olması bir takım dedikodulara yol açıyorsa da, gerek kaymakamın ve gerekse Mustafa Ağanın cesareti, bu engelleri ortadan kaldırıyor. Ve derhal inşaata başlanıyor. Halep valisinede, belediyenin geliri olmadığından memleket menfaatına olmak üzere bu hanı yaptıklarını söylüyorlar. Han Hicri 1302 de bitirilmiştir.

İlk Belediye Binası neresi idi?

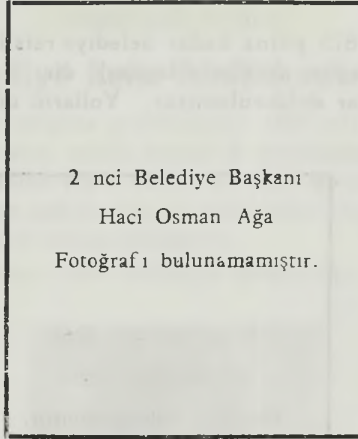
İlk belediye binası, şimdiki İhsan Mahmut Dai ile Faruk Dai'nin pasajının arkasında şimdiki sabun hanının arasında bulunan ve eskiden eski saray diye adlandırılan ve halen boş bir arsa olarak bulunan, yerde idi. (Şimdi yapılmasına başlanmıştır.

O zaman bu hanın kapısından içeri girince sol tarafta yüksek bir ev vardı ki bu ev yılan kırkan oğlundu. Yanı başındaki yer ise hapisane idi. Tam karşınıza kaymakamın oturduğu yer gelirdi. Sağ tarafınızdaki yüksek binada ise belediye teşkilâtı vardı. İşte burası gerek Mustafa Ağanın ve gerekse Hacı Osman Ağanın Belediye reislikleri zamanında belediye binası olarak kullanılmıştır.

Bundan sonra belediye buradan ayrılmış ve şimdiki Cemil Aevli'nin Veliç Fabrikasının, satış mağazasının yeri ve o havali belediye dairesi olarak kullanılmıştır. (Burası Hacı Taha Gögüş'ün oğlu Necati Gögüş'ün odası diye maruftur. Halen Ahmet Çelebi ilk okulunda Öğretmen Yıldız Gögüşün dedesinin idi.)

Belediye bu binada üç yıl çalıştıktan sonra evvelce belediye oteli olan şimdiki belediye binasına taşınmıştır.

Belediye reisi Mustafa Ağanın zamanında mahalle aralarına ve sokak başlarına, fanuslar asılmak suretile, sokakların aydınlanmasına çalışılmıştır.

1872 yılında bir yıl belediye başkanlığı yapmıştır, (Halep salnamesine göre) Hacı Osman Ağa Sipahi Battallardan olup, şimdiki Dr. Ahmet Ekrem Battal, Osman ve Necmeddin Battaların cedleridir.

(Hacı Osman Ağa dört yılda Mustafa Ağanın açık verdiği Devrede Belediye başkanlığı yapmıştır)

Okurlarla Başbaşa :

(Sahife 1 den devam)

Gayem; bu memlekete, hizmet edenleri, onların kimler olduklarını, ne gibi eserler bıraktıklarını ve Antep belediyesinin nasıl çalıştığını yurduma, bütün cihana, göstermek istediğim gibi, gelecek nesle de bir armağan ve bir hatıra olmak için bu işe giriştim.

Hoşça kalınız sevgili okurlarım..

3 ncü Belediye Reisi
Haci Hüseyin Bey
Fotoğrafı bulunamamıştır

3 ncü Belediye Reisi Haci Hüseyin Bey

(Muhsin-Kaleağası-İzgi)

1873 yılından 1875 yılına kadar belediye reisliği yapmıştır. Bu zatta Muhsin zadelerden (Kaleağası zadelere - İzgiler) dir. Bu reis zamanında şehrin içindeki bir çok çukurlar doldurulmuştur. Yolların döşemesi bu reis zamanında başlamıştır.

4 ncü Belediye Reisi
Osman Ağa Göğüş
Fotoğrafı bulunamamıştır.

4 ncü Belediye Reisi Osman Ağa (Göğüş)

1876 yılından itibaren dört yıl belediye reisliği yapmıştır. Osman Ağa çok otoriter, Puba ve zincir sahibi, bir kimse idi. Keçehanedeki kâhya yokuşundaki evinde istediğini puhaya ve zincire vurur, istediğininde serbest bırakırdı. Halâda bu evi gezenler insan zincirlenen yerleri görebilir. Osman Ağanın yetmiş seksen çakmaklı adamları şehri ve dağları dolaşırdı. Sinan, Erikçe, Harbete köyleri kendisininindi. Fukara olanlara zenginlerden para toplar onlara dağıtırdı. Bilhassa amcası, oğlu Haci Taha Göğüşten çok para alırdı. Osman Ağa Haci Mehmet Göğüş'ün oğludur. Halen Sanayi vekâleti memurlarından Abdullah Asaf Göğüşün dedesinin babasıdır.

Abdülkadir Erkılıç

5 nci Belediye Reisi Abdülkadir (Erkılıç)

1894 de belediye reisiğine getirilmiştir. 1896 yılına kadar belediye reisiğinde kalmıştır. Bu tarihten sonra seçimi kazanamamış isede Halep valisinin tekrar kendisini tepeden inme tayin etmesi ile yine göreve başlamıştır. Enerjik ve asabi mizaç bir zat olup şehrin imarına çalışmıştır. Zamanında şehrin adı sancaklığa çevrilmiştir. Kendisi Aslen Haleplidir.

Nafi Erkılıç ile Ezacı Asaf Erkılıç'ın babalarıdır.

Ahmet Hamdi Barlas

6 ncı Belediye Reisi Ahmet Hamdi Efendi (Barlas)

Ahmet Hamdi Barlas, 1898 yılında belediye reisi olmuştur. Bu reis zamanında ilk defa esnaf ve dükkân yerleri tesbit edilmiş, hayvan, arazi ve mahsul

sayımı yapılmıştır. Şehir içindeki 84 mahaltemin adları eskilik sırasile yapılmıştır.

Süleyman Bey (Budak)

7 nci Belediye Reisi Süleyman Bey (Budak)

Süleyman Bey Meşhur Battal beyin oğlu olup Müze olan Camiin yapıcısı Mehmet Nuri Paşanın kardeşi torunudur. Budak (Battal) ailesindedir. Bu zatında şöhreti Battal bey gibi bütün Anadoluya yayılmıştır. Zamanında ilk defa olarak Belediye mallarının fiatları ve mevkileri tesbit etmiştir.

1901 de belediyeye girmiş fakat bir yıl sora istifa etmiştir. Süleyman beyin istifa sebebini şöyle anlatırlar:

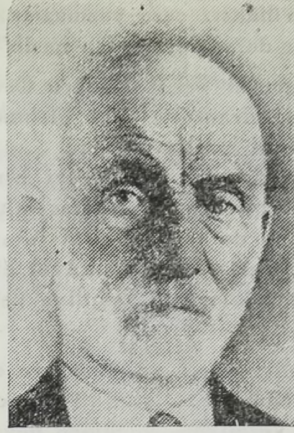
Belediyeyi teftişe gelen bir müfettişi evine davet eder. Adamın şerefine o zaman Antep'te bulunmayan ve kendisinede Avrupadan gelen bir numaralı lambayı yakmıştı, o vakte göre en iyi ışık aracı şirik veya zeytin yağı yakan çiraller kullanılırdı.

Müfettiş bu iltifata kanmamış olmalıki, dolapta duran karpuzlu lambaları göstererek ne olduklarını sorar, müfettiş o zamana kadar karpuzlu lamba görmemişti.

Süleyman beyde, bunların ağır misafir için kullanıldığını söyleyince, buna alınan müfettişte yemeği yarım yiyerek sabahlayın şehri bile terkeder. Buna içerliyen nefisli ve cesur Süleyman beyde 1. Eylül. 1901 de devraldığı, belediye reisliğinden 1902 yılında istifa etmiştir.

8 nci Belediye Reisi Lütfü Bey (Güceğlioğlu)

1902 yılında Süleyman Beyin reislikten istifa etmesi üzerine belediye reisliğine seçilmiştir. Lütfü efendi şehrimizin Kuzanlı ailesinin Güceğli kolundandır. Cesaret ve karakter sahibi idi. Lütfü efendinin Antep harbi sırasında belediye reisi bulunması bu zata ayrı bir önem kazandırmıştır.

Lütfü Güceylioğlu

Fransız işgal kuvvetlerinin Antep girişini protesto maksadile, yapılan bir mitingde, Fransız işgal kuvvetleri kumandanına gönderdiği telgraf meşhurdur.

27. 1 nci Teşrin 1919 tarihli (İradei Milliye) gazetesinde yayınlanmıştır.

Bu yazı o gazeteden alınarak Fransız işgal kuvvetleri kumandanı General Abadi tarafından yazılan "Verdün Kalesi Gaziantep" adlı kitabına geçirilmiştir. Bu yazıda aynen oradan alınmıştır:

Antep'te akdedilen büyük bir miting'de Lütfü bey şöyle konuşmuştur:

"Mütarekenin imzası esnasında Antep şehri hiç bir hükümet tarafından işgal olunmuş değildir. Lâkin, mütarekeden iki ay sonra İngilizler; kitaatının, temini emniyetleri, maksadile buraya bir müfreze gönderdiler.

İngilizler bizzat gözleriyle gördülerki biz Antep ehalişi kavanine itaat ediyor, asayişini seviyor ve vatandaşlarımızın namus ve hayatlarını Müslümanlarınki gibi muhafaza ve müdafaa ediyoruz. İngilizlere teşekkür ederiz. Çünkü kıtalarını geri çekmeleri bizim istiklaliyet ve hukukumuzla hürmet edildiğini gösteriyor.

Bizzat İngilizlerde tasdik ederlerki sancak ehalesinin yüzde doksanı müslümandır. Miktarı bin, hatta daha fazla olan köyler müslüman ve Türk köyleridir. Sureti umumiyede emval, gayrı menkule, Türklere aittir.

Binaenaleyh itilaf hükümeti, Vilson prensiplerini nazarı dikkata alarak Suriye ile alakası olmayan memleketimizi bize terk etmelidir.

İngilizlerin âzimetinden sonra memleketimizin hiç bir suretle, tekrar işgaline müsaade etmiyeceğiz. Arzu ve metelibimizin konferansa iblagını rica ederiz "

Miting Reisi

Antep Belediye Reisi

M. Lütfü

(Müh.) Yine Lütfü efendinin meşhur bir hareketi daha vardır. Oda şöyledir:

1959 yılında Hataydan gelirken bir otomobil kazasında vefat eden oğlu Mehmet; bir gün reis babasına gelir ve arkadaşı bulunan bir kasaba haksız ceza

yazıldığıını bunun içinde affedilmesini rica eder. Lütfü Bey şu cevabı verir:

"Benim memurlarım haksız ceza yazmazlar al şu ceza bedelini arkadaşına ver cezasını yatırsın, bir daha da suç işlemez" der.

Lütfü Efendi; İskenderun Tekel Müdürü Cevdet Güç ile Hataydan gelirken trafik kazasında 1959 Haziranında ölen Mehmet ve çiftçilikle uğraşan Abdurrahman Güceğli oğullarının babalarıdır.

Belediye tarihinde belkide ilk defa valiyi bir belediye reisi Dahiliye vekiline şikâyet yine Lütfü Güceğlioğlu tarafından vaki olmuştur.

Antep belediye seçimi dolayısıyla, taraf tutan Vali Talât'ı Lütfü Güceyli oğlu aşağıda bulacağınız telgrafta Vekile şikâyet etmiştir.

Yıl 1927 Nisan ayı ortalarında Dahiliye vekiline çekilen telgrafın aynen suretini alıyoruz:

"Dahiliye vekili muhteremi Cemil bey efendi hazretlerine: Vali Falat bey efendi, belediye intihap encümenine, iştirak edecek derece emrû intihaba müdahale ve fikrine göre karar vermeyen encümen heyetini istifaya tazyik bendenizi körükörüne kendusine itaat ettirmek için tahtı mahkemeye almakla tehdid eylemektedir. Seçimin salim ceryanı için geçen intihapta olduğu gibi intihaba nezaret etmek üzere bir müfettiş izâmı yahut ne suretle hareket icab eylediği sureti mahremane ârz istizan olunur efendim."

Lütfü

Bu meâlde bir telgrafta vaktin Antep mebusu Ali Cenaniye çekilmiş ve valinin haksız yere intihaba karışarak taraf tuttuğunu Dahiliye vekâleti yanında münafaa etmesini istemiştir.

Lütfü Güceğlioğlu bir çok defalar reisliği ve belediye reis vekilliğinde bulunmuştur. Gözünü daldan budaktan sakınmayan ve haksızlığa karşı daima direnen Lütfü Güceğlioğlunu hürmetle anarız.

Samî Efendi (Hasırcı-Tüzün)

9 ncu Belediye Başkanı Sami Efendi (Hasırcı-Tüzün)

Bu zatta memleketimizin Hasırcı oğlu (Tüzün ailesindedir, 1907 ile 1910

yılları arasında belediye reisi olmuştur. Kendisi okumaya çok meraklı olduğundan özel bir kitaplığı olduğu söylenir. Bu merakından dolayı da zamanında şehrin bütün kütüphanelerindeki kitaplar tesbit edilerek kütüphaneler islah edilmiştir.

Kendisi şimdiki odun ve maden kömürü ticareti yapan Y. Orman Mühendisi Mahmut Tüzün'ün dedesinin kardeşidir.

Özel kütüphanesi damadı Tahir Eralp'a kalmıştır. Sonradan Handanive camii vakfiyesi bir münasebetle istenmiş isede vermediği gibi tek bir kitabıda meydana çıkarılmamıştır.

Şih Mustafa Efendi (Ocak)

10 ncu Belediye Başkanı Şih Mustafa Efendi (Ocak)

1910 yılında belediye başkanı olmuştur. Şehrimizin ocak ailesindedir. Antep harbi sıralarında belediye işlerinde çalıştığı ve bir çok defalar belediye başkanlığı yaptığını, Fransız işgal kuvvetleri kumandanı, General Abadi'nin yazmış olduğu "Verdün Kalesi Gaziantep" adlı eserinden öğreniyoruz. Ayrıca Celâl Sahir'in Antep Savaşı adlı eserinde de yine adı belediye işlerinde geçmektedir.

Bir çok defalar Müdafaayı hukuk cemiyeti başkanlığı ve maarifi islâmiye cemiyeti reisliği yapmıştır.

Kendisini sevmiyenler müteaddit defalar bir çok lekeler çalmıya uğraşmışsada, Mustafa efendi, kendisine taşın nereden geldiğini anlamış ve ona görede bu işin tedavi yoluna gitmiştir. Çok zeki ve çok enerjik olan bu zat düşmanlarile çok uğraşmış isede muvaffak olamadığından kahrinden hastalanarak ölmüştür. İzzeti nefisine çok düşkün bir kimse olan Mustafa efendi memleketi işgal eden İngilizlerin taleplerinde de çok sert cevaplar vermiştir.

Memleket belediyesine iki yangın tulumbası bunun zamanında alınmıştır. Belediye reisliği zamanında memlekette dört yangın olmuştur.

Şih Mustafanın Ahmet, Zeki, Ali, Kâmil ve Celâl adlarında beş çocuğu vardır.

11 nci Belediye Reisi
Müftü zade Mehmet Efendi
Fotografı bulunamamıştır.

11 nci Belediye Müftü zade Mehmet Efendi

1918 yılında reisliği bırakan Şıh Mustafa efendinin yerine 1919 da yine eski belediye reislerinden M. Lütfü Güceğlioğlu belediye başkan vekilliği yapmış ve bu süre üç yıl sürmüştür. Bundan sonra belediye başkanlığına seçilen Müftü zade Mehmet efendi ancak yirmi iki gün gibi kısa bir süre için belediye reisliği yapmıştır.

Mehmet Atayın; Zihni Sakip, Hasan, Burhan Maizer ve Venzat adlarında üç erkek ve iki kız çocuğu vardır.

Maizer Alaiddin Dai ile Vevzat ise Mehmet Kayaalp ile evlidir. Kendisi 962 yılı Ekim ayında vefat etmiştir.

12 nci Belediye Reisi
Ahmet Mazlum Enç
Fotografı bulunamamıştır.

12 nci Belediye Reisi Ahmet Mazlum (Enç)

Şimdiye kadar gelen belediye başkanlarının içerisinde en tahsilli olan Mehmet Mazlum efendi hukuktan diplomalı idi. Okuldan çıktıktan sonra Avukatlığa başlamıştır. Uzun yıllar maarif cemiyetinde bulunmuştur. Ayrıca belediye üyeliğine de bulunan Ahmet Mazlum efendi evvelce yokluk yüzünden güçlükle okumuş isede sonradan çok zengin olmuştur.

1928 yılında ölen Ahmet efendi 1921 de yalnız on gün belediye başkanlığı yapmıştır. Oğlu Kemal Mazlum halen Işık Matbaası sahibidir.

13 ncü Belediye Reisi
Ahmet efendi (Gögüş)
Fotografı bulunamamıştır.

13 ncü Belediye Reisi Ahmet Ef. (Gögüş)

Antep harbi sona erdikten sonra muvakkat hükümet zamanında, Belediye başkanlığına getirilmiştir.

Halk yanında adı Gezer Ahmet olan Ahmet efendi çok cesur ve vazife aşığı bir insandı. Üzerine aldığı görevi bihakkın yapardı.

Yalnız bir tek görevinden bahsetmek kendisinin karakteri hakkında bize bir fikir verebilir.

Devrin dere beyi sayılabilen ve Antep harbi sırasında istediğini aşan kesen, bir insan olan ve şimdiki Dayı Ahmet Ağa ilk okulunun yerini okula bırakan Dayı Ahmet Ağanın Ömeriye Camii önünden Gazoz imalâtı ile uğraşan Asım Baturun Gazoz fabrikasının önünden Allebene inerken Dayı Ahmet Ağanın evi ile karışıkı, (şimdi harap) duran hanın üzerinde bir kabaltı vardı.

Buraya harp esnasında üç tane top mermisi isabet etmişti. O zamanın fen heyeti burasının yıkılarak tehlikeli durumun ortadan kalkması için rapor vermiş ve encümünde kararı tasdik etmişti. Ahmet efendi hiç çekinmeden bu kararı tatbik etmiş ve burayı yıktırmıştı. Çok çetin uğraşıcı bir insan olan Dayı Ahmet Ağa, Ahmet efendiyi mahkemeye vererek 52 bin madeni kuruşluk bir tazminat davası açmış ve kazanmıştı. Bununlada yetinmiyerek o zaman faaliyette bulunan istinaf mahkemesine müracaat eden Dayı Ahmet Ağa tazminatı 116 bin kuruşa çıkarttırmıştı. Bundan sonra temiz mahkemesine gönderilen evrak oradan nakzedilmiş ve Ahmet Gögüş'ün yaptığı iş yerinde görülerek bu tazminatın yersiz olduğuna karar verilmişti.

Ahmet efendi 9 ay belediye başkanlığı yapmıştır. Oğlu Bekir Gögüştür. (Eskiden Belediye Nikâh memuru idi)

O zaman belediye binası Ali Günerin benzin pompasının yeri idi.

Muvakkat hükümetten sonra belediye reisi

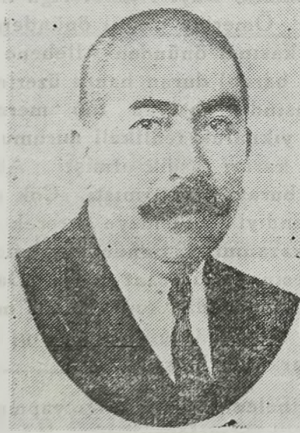
Milli hükümetle Fransızlar arasında Ankarada yapılan anlaşma neticesi Antep'in milli hükümete devri ile Ankaradan resen tayin olunan belediye reisi ise Eşref beydi. Bu zatta evvelce tahrirat müdürü bulunuyordu.

14 ncü Belediye Reisi
Kaleağası zade Mustafa Ağa
Fotoğrafı bulunamamıştır.

14 ncü Belediye Reisi Kaleağası zade Mustafa Ağa

Antep harbinden sonra belediyede de bir değişiklik olması zaruri olduğundan Reislğe Kale ağası zade Mustafa Ağa seçilmiştir.

25 Mart 1922den 24 Ekim 1922 ye kadar Belediye reislği yapan Kale ağası zade Şehrimiz Dahiliye mütehassıslarından Dr. Emin Kılıç Kale'nin babasıdır. Talip, Mustafa, Mehmet Sait, M. Ali Polat, adında beş erkek çocuğu ile Behiye ve Fatma adlarında ikide kız çocuğu vardır. Pek kısa süren reislği sırasında ancak şehrin harabelerinin temizliği ile uğraşmıştır.

Mehmet Ali Kayalp

15 nci Belediye Reisi Mehmet Ali Kayaalp

Mehmet Ali Efendinin reislği şehrin harap ve enkaz dolu zamanına rastlar. Belediyede tam otuz beş yıldan fazla gerek üyelik ve gerekse reis ve bazende reis vekillği yapan M. Lütfü Güceęlioęunun taraftarları mecliste çoğunlukta bulunuyorlardı. Bunu gören zamanın mebusu Kılıç Ali Lütfü efendi

ile arkadaşlarının neye mal olursa olsun bertaraf edilmesi için Vali Talât Öncele emir vermesiyle Lütfü Güceğlioğlu ile arkadaşları mahkeme altına alınarak, azınlıkta bulunan M. Ali Kayaalp reisliğe getirilmişti. (Lütfü Güceğlioğlu ve arkadaşları sonradan beraat ettiler.)

Fakat M. Ali Kayaalp cidden iyi çalıştı ve memlekete bir yeni vecheye vermeye uğraşmıştır. Zamanı Antep harbinin yeni bittiği günlere rastlar. 1922 den 20-12-1924 e kadar yaptığı görev yalnız enkaz temizlemekle geçti dense yeridir İkinci defa ise 11-5-1927 den 22-6-1931 e kadar devam eden reisliği inşaat ve imarla geçmiştir. İlk defa şehirde Francaia fırını şimdiki Şehir Sineması ile Yıldız oteli altında açılmıştır. Bunun için fırıncıların reisle mücadelesi çetin olmuştur.

M. Ali Kayaalp'in reisliğine kadar şehirde aile mücadelesi gizli iken bu reis zamanında tamamen açığa vurulmuştur. Zamanında Serbest fırkanında kurulması Belediye reisine hucümları ve tenkitleri fazlalaştırmış esasen tenkide alışmamış olan M. Ali beyi müşkül durumlara düşürmüştür.

Halen Atatürk bulvarındaki evini reisliği zamanında yaptırmıştır. İçinde şimdi oğlu Hüseyin Kayaalp oturmaktadır.

İki kızından birisi olan Fehime Yüzbaşı Mahmut, ikinci kızı Emine Zeynel Çitçi, üçüncü kızı Ayvuş Sait Kutlar ile evlidirler. Bununla dört çocuğu vardır.

Zamanında kavaklık Ermeni ve Fransızlar tarafından tamamen sökülmüş olduğundan, bir ağaç bayramı tertiplenerek bütün ilik ve orta okullarla özel ve resmi teşekküllerin de iştirakile kavaklığın yeniden ağaçlandırılması için on binlerce fidan dikilmiştir. Şehrin kanalizasyon işi ele alınmış, plânlama teşebbüsüne geçilmişti. Elektrik fabrikasının projeleri yapılmıştı.

M. Kayaalp'in muvakkaten ayrılması dolayısıyla da yerine Ali Rıza bey başkanı vekilliği yapmıştır. Ali Rıza bey Arif paşanın oğludur.

M. Ali Kayaalp uzun yıllar Cumhuriyet Halk Partisinde başkanlıkta bulunmuştur.

Şefik Barlas

16 ncı Belediye Reisi Şefik Barlas

Belediye reislerinden Ahmet Hamdi Barlasın oğludur. 1881 de Antep'te doğmuştur. Hukuk mezunudur. Ayrıca Kollejinde imtihan vermek suretile mezun olmuştur. Maarifi İslamiye Cemiyetinde, Antep Türk Ocağı başkanlığında

İttihadi tarakki eemiyeti başkanlığında bulunmuştur. Şefik Barlas 1934 den 1956 ylına kadar şehrimiz barosuna başkan seçilmiştir. Bir ara Cumhuriyet İlk okulu müdürlüğünde bulunmuştur. Ziraat odası başkanlığında yapmıştır.

Şefik Barlas'ın belediye reisliği zamanında şehrin lağım işleriae önem verilmiştir. İtfaiye teşkilâtına iki tane motorpomp alınmıştır. Ayrıca birde arazöz ilâve edilmiştir.

Halep vilâyet iken Halep daimi Encümeninde Antebi temsilen bulunmuştur.

Yumuşak huylu, temiz kalpli bir kimse idi. En müşkül işleri iyilikle halletmeye çalışırdı.

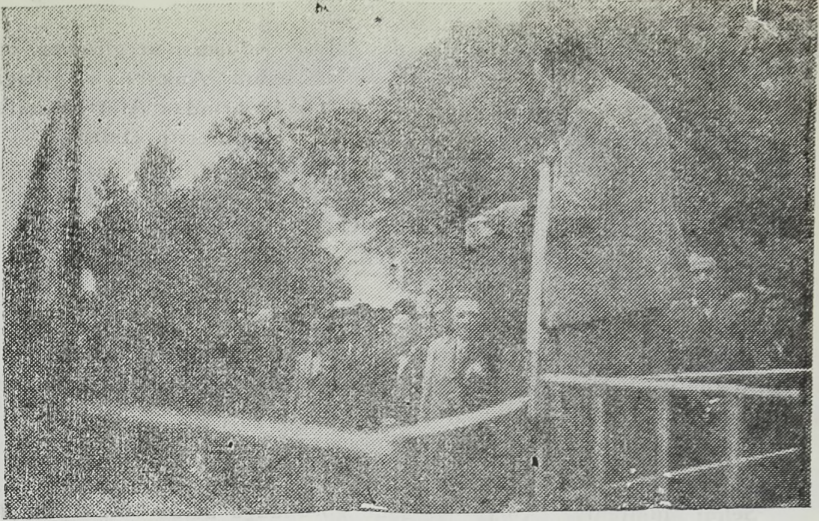
Avukat Ahmet, Eczacı Sait ve Çimento fabrikasında çalışmakta olan Burhan adında üç oğlu ile Adil Kasapsekin ile evli Nihal, Mubittin Ocakla evli Naim ve birde evde dilsiz Nazmiye adında üç tanede kızı vardır. Tartışmalı olan Belediye seçimlerini muktadir. idaresi sayesinde kazanarak reisliğe gelmiştir.

Hamdi Kutlar

17 nci Belediye Reisi Hamdi Kutlar

Hamdi Kutlar'ın belediye reisliği ile Gaziantep belediye devrinde yeni ve dopdolu bir hizmet devri açılmış oldu.

Hamdi Kutlar bir konuşma esnasında

Son belediye seçimlerinde Ömer Asım Aksoy şehrin vaziyetini rahmetli Atatürk'e anlatması üzerine Kılınç Ali'yi Antep'e müfettiş olarak gönderilmişti.

Kılınç Aliyi Maraşa giderken gönderici giden, eski reis Mehmet Aliye, Kılınç Alinin çekileceksiniz demesi üzerine Mehmet Ali reislikten ve Hüseyin İn-cide Haik Parti başkanlığından çekilerek Halk Partisi başkanlığına, Ömer Asım Aksoy gelmişti.

Kılınç Alinin Maraştan dönerek geldiğinde ise, Dr. Mecit Barlasın evin-de yapılan bir ziyafet sofrasında, Kılınç Ali şöyle konuşmuştu:

-Atanın emri; bana bir tarafsız belediye reisi ile tarafsız birde parti baş-kanı bulmazsanız ne yemeğinizi yirim nede rakınızı içerim demişti. Bunun üze-rine, o zamana kadar adı hiç siyaset işine karışmamış kendi işi gücü ile uğraşa-rak ticaret yapan Hamdi Kutları Belediye reisi gösterdiler.

Onun belediye reisliğine gelmesi, şehirde gerginleşen asapları düzeltilmiş ve çekişmeleri dindirmiştir.

İşte Hamdi Kutlarda bu şartlar altında reisliğe geldi. Hamdi Kutlar bi-nci büyük harpte asker olarak Katmada telgraf memuru bulunuyordu. Çünkü Almanların ilk mors harfi öğrettiği kurs talebeleri arasında telgrafcılık kursuda görmüştü.

Mustafa Kemal kumandasında bulunan yıldırım orduları şark cephelerin-de bozulmaya başladığı zamanlarda bunu haber alan bütün telgraf memurları kaçmaya, başlarını kurtarmaya başlamışlardı. Fakat görevi başında sebat eden Hamdi bey olmuştu. Çünkü Atatürk'ün son dakikaya kadar merkeze çekmiş ol-duğu telgraflar ve merkezden gelen cevaplar hep telgraf memuru Hamdi imzası taşıyordu.

Nihayet Atatürk le Katma'da karşılaşmıştı. Atatürk Katmaya geldiği zaman şöyle söylemişti:

- Burası milli sınırimızdır. Artık buradan itibaren düşmanlar giremez, demişti.

Hamdi Kutlar reis olduktan bir müddet sonra Ankara'ya gittiği vakit, bu genç reisin şerefine Atatürk zamanın tarih yazarlarından Âfet hanımla beraber Antep mebuslarında hazır bulunduğu bir ziyafet tertip etmişti.

İşte bu ziyafette Hamdi Kutların, bu hadiseyi Atatürk'e hatırlatması üzere Atatürk tarafından bu sözler tasdik edilmiş ve Atatürk ziyafette bulunanlara şöyle söylemişti:

Ben daha o zaman Misaki Milli sınırını çizmiştim demekle telgraf hadiselerinde tasdik etmişti.

Yine aynı ziyafette Atatürk herkese ayrı, ayrı sualler soruyor ve onlarda cevap veriyordu. Âfet hanımında bunları not ediyordu. Sualin kendisinde gelmesini ezilerek büzülerek beklerken, nihayet sual Hamdi Kutlar'ada tevcih ediliyor. Atatürk:

-Bizim inkılabımızı niye benzetiyorsunuz, der.

Hamdi Kutlar hiç düşünmeden cevap verir;

-Sehni Mümteniye (Kolay ve sade görüldüğü halde bulunup söylenmesi, benzeri, yapılması güç olan) benzetirim. Rahmetli Ata bu cevaptan çok mütehasıs olduğu için nadiren sigara ikramında bulunduğu kimseler arasına Hamdi Kutlar'ıda dahil etmiş olacakkı bir sigara ikram ediyor. Hamdi bey ise sigarayı terketmiş olduğundan ve yanında bulunan Antep mebuslarından Nuri Conker ve Kılıncı Ali sigarayı reddeder zannı ile endişelenirlerken Hamdi beyin sigarayı aldığını görürler ve pek memnun olurlar. İşte bundan sonra Hamdi Kutlar bir daha ölünciyeye kadar sigarayı bırakamamıştır.

Hamdi Kutlar ve yaptığı hizmetler

Hamdi Kutlar Kimdir

1900 yılında Gaziantep'in Boyacı mahallesinde doğmuştur. Annesi Feride Göğüş, babası Akif Kutlardır. Ticaret Rüştiyesinden mezundur. 1929 da Nefise Göğüşle evlenmiştir. Bu evlilikten: Fikret, Oktay, Erdem adlarında üç oğlu ile eski mebuslardan İhsan Mahmut Dai ile evli, Nüzhet ve Yüksek Müh. Cavit Göğüşle evli, Suna adlarında iki kızı vardır. 3-8-931 de belediye reisi olmuştur.

Karakterleri

Onda yüksek bir unur vardı. Bu unuru neticesidirki en yüksek bilginler karşısında bile sorulan sualleri verebilmek için geceli gündüzlü okurdu ve daima bilgi edinirdi. Bilhassa belediyecilik üzerinde çok bilgi sahibi olmuştu. Onda hamlecilik ve inkılapçılık ruhuda vardı. Aşağıda okuyacağınız işlerde bunu bariz şekilde göreceksiniz.

Plan

Her şeyden evvel şehrin ana davalarını halletmek için bir plana ihtiyaç vardı. İşte Hamdi Kutlar Yansen adında bir Fransız Profesörüne bu planı yaptırdı. Ve halende elde kullanılmakta olanda bu plandır.

Hamdi Kutlar bir merasim esnasında

Ölçüler

Hamdi Kutlar zamanına kılar ürün satın ârasa esnafı ürün satış ve alışlarında ölçek (Timinneee) kullanırlardı ki bu kabil alış verişe mutlaka hile karışırdı. (Bu alış veriş Geldani ve Asuri devrinden kalmadır. Tarih Edyan Cilt 1 Sahife 80) İşte ta o zamandan beri memleketimizde cari olan bu usulu Hamdi Kutlar birden bire ortadan kaldırmıştı. Hatta bazı menfaatları baltalanaolar Hamdi Kutların evine kadar hucuma yeltenmişlerdi.

Asri Mezarlık

İşte buda yeni reisin diğer bir inkılabı veya hamlesidir. Bu gün İnönü caddesinin üzerinde durur ve yönünüzü güneye çevirecek olursanız önünüzde koca bir şehir görürsünüz. İşte burası bu reis zamanında tamamen mezarlıktı. Birde vaktin taassup ve zibniyetini, halkında mezarlıkları üzerindeki titizlik ve hassasiyetini düşünenecek olursak, bu koca mezarlığın, lağvile asri mezarlığa götürülmesinin güçlüğüne taktir edeceksiniz (1) Bundan başka o zaman Antep halkı arasında, burada çam yetişmez kanaatı vardı.

Hamdi Kutlar bu hamleyide yapmıştı ki bu gün asrı mezarlıktaki çamlar buna en büyük delildir.

(1) Burada, kendi adıyla anılan birde büyük bir âlim olan saçaklı yatmaktadır. Saçaklı aslan Maraşlıdır. Şehrimizde Zulmiye ve Zülkadriye medreselerinde ders vermiştir. Öldüğü vakit kendisini efradı ailesi Maraşa götürmek isterlensede Antep'liler vermezler. Antep'liler ile Maraşlılar arasında bu hususta birde kavga çıkar ve neticede bu âlimi Saçaklıya Antep'liler gömerler.

Zulmiye medresesi: Davı Ahmet Ağa sokağının bittiği yerde sola dönünce köşe başında iki dükkân görürsünüz ve kocamanda bir apartman vardır.

İşte burası Zulmiye medresesi idi. Zulkadiye medresesi ise şimdiki şehir sinemasının yeri idi. Bu memlekette yüz yirmi medrese olduğuna şahit olmaktadır. Nerde o eski eserleri bekleyenler. Nerde o eski eserleri muhafaza kânnunları. Bu gün bu ecdad yadigarlarından şehrimizde bir tane kalmamıştır.

Bu medereseler vaktile okullara tahsis edilseydi bu gün şehirde 120 okul binası daha olurdu.

Asri mezarlığın ağaçlandırılmasında da, şehrimiz park ve bahçeler müdürü Kemal Güğüşün emeği ve hizmeti büyüktür. İyi bilmek lazımdır ki şehirde belediye adına yeşeren her yaprakta bu adamın eli vardır. Asri mezarlık 1-1937 yılında yapılmıştır. Bu mezarlığın duvarlarının acele yetişmesi için, muteahhide ihalesiz verildiğinden Reis bundan dolayı kendisinin en yakın akrabası tarafından ihbar edilmiştir. Ne yazık ki bu çalışkan adam, kendisini mezara götüren hastalığında işte o zaman yakalanmıştır.

İtfaiye İşleri

Hazirki itfaiye teşkilatına bir kamyon ile üç el tulumbası, bir motorpompa ilâve edilerek ihtiyacı karşılar hale getirilmiş itfaiye erleri takviye edilmiştir.

Bando

İlk belediye başkanı Mustafa Ağanın zamanından beri eski halde süren gelen belediye bandosu islah edilerek kadrosu on kişiye çıkarılmıştır ve kendilerine ayrı bir yer ayrılmıştır ki halen burada bandocular etüd yapmaktadırlar.

Şehitler Anıtı

25-15-1935 yılında dünyanın parmak ısırığı Gaziantep harbinin aziz şehitleri için bir anıt yapıldı. Bu anıta şehrin bir çok yerlerinden olduğu gibi halen Şehreküstüde bulunan şehitler parkındaki harp içinde gömülen bir çok şehitlerimizin kemikleride çıkarılarak yapılan anıta getirilmiş ve büyük bir merasimle buraya gömülmüştür. Bu merasime o zaman 40 bin nüfusu olan Gaziantep halkı tamamen iştirak etmiştir dense yeridir.

Sebze Hali

Evvelce memleketin kasaplarının ve sebzcilerinin herbiri bir yerde idi. Bir et ve sebze hali yoktu. Bunları bilen Hamdi Kutlar, hem memlekete bir et ve sebze hali kazandırmak, hemde belediyeye bir gelir kaynağı temin etmek maksadile şimdiki kunduracı çarşısına girerken Antep'lilerin kara basamak dedikleri eski hali, yaptırmaya başlamıştı. Burası eskiden Darendeli Hüseyin paşaların vakfı idi. (Halen Ankara vali muavinlerinden Ragıp Uğuroğlu ile eski Maarif vekili Necati bey Hüseyin paşa evladlarındandır.) Hamdi Kutlar burayı istimlak ile derhal yaptırmaya başlamıştı. Sabableyin evde erken çıkar, kahvesini hali yapan

ustaların yanında içer ve on'arada bir kahve içirdikten sonra, bu işin biran evvel bitmesinin belediyeye sağlayacağı, menfaatları ve belediyenin halen içinde bulunduğu mali vaziyeti anlatarak görevi başına giderdi.

Görevine mutlaka herkesden evvel gelirdi. Vazifesine dikkatli olan memurlarını takdir eder, dikkatsiz olanları da tekdirdi. Hatta diğerlerinin de teşvik maksadile, dikkatli memurları mükafatlandırır.

Mezbaha

Evvelce şehrimizde mezbaha yerine âdeta bir mezbelelik yeri vardı. Hamdi Kutlar buraya yeni bir mezbaha ile modern bir bina, yani başına bir fidanlık ve onun yanında bir mezbaha kahvesi yaptırdı. (Bu kahve sonradan Belediye reislerinden Faik Taşçıoğlunun zamanında Namık Kemal ilk okuluna verilmiş ise de şimdi Atatürk orta okulu olarak kullanılmaktadır.)

Buz Fabrikası

Evvelce şehirde buz yerine Helvacılar tarafından kışın derleme toplama karlar bir büyük çukura toplanır ve etrafında gübre ve samanla örtülürdü. İşte bu kar yığını yaza kadar o kapalı yerde kalırdı. Şehirde sıcaklığı gidermek için karlar getirilir ve mahalle aralarında, şurupçu dükkânlarında halka satılırdı. Tabii buda gayri sıhhi idiki, içinde bazen ölü kemikleri bile çıktığı çok olurdu. Bunu göz önüne alan Hamdi Kutlar İtalyan Maralief şirketine binası ile beraber buz fabrikasını yaptırdı. Ve 1-4-1935 de işletmeye açıldı. Bu gün şehrimizde Nizipli Hüseyin ile, dondurmacı esnafının, olmak üzere belediyenininki dahil üçtane buz fabrikası vardır.

Atatürk Heykeli

Evvelce Halkevi şimdi öğretmen okulu bahçesindeki Atatürk heykelide yine Hamdi Kutlar zamanında yapılmıştır.

İçme suyu

Projeleri İtalyan Yune Tomson şirketine yaptırılan şehir içme suyu, sanide yede 42 litre suyu Pancarlıdan şehre cazibe suretile getirip abonelere tevzi ederek Türk Tepe deposuna kadar götürmek amacıyla inşa edilmiş, 45 bin nufusa göre hesaplanmıştır. Ve bütün evlere tevzi edilmeye halk mecbur edilmiştir. Çünkü evvelce içme suları kaneden haneye (havuzlar) vasıtasıyla evden eve geçerek bir evin pisliği diğer bütün evlerde geçmek suretile içilirdi. Bu hal bir çok zamanda şehirde kolera tifo gibi salgın hastalıklar doğurmuştur.

İnönü Caddesi

İnönü caddesinde Hamdi Kutlar zamanında açılarak istimlâklerinde kimsenin incinmesine meydan verilmemiş ve herkesin malı, değer fiatıyla alınmıştır. Bundan başka Kozanlı caddesinin açılması ve kanalizasyonun yapılması, kendi zamanında yapıldığı gibi belediye etrafının döşenmesi ile şehitler abidesi etrafındaki meydanlığın istimlakı yapılmış ve buradaki istinat duvarları yakınındaki park yine Hamdi Kutlar zamanında yapılmıştır.

Kanalizasyonlar

Balıklı caddesinde üstü tonoz çatılı büyük bir ana lağımı ile şehir sinesinin önündeki büyük ana lağım yine Hamdi Kutlar zamanında yapılmıştır.

Balıklı caddesindeki büyük kanalizasyon Eblehandan itibaren yapılmıştır.

Çocuk Yuvası ve Kız Enstitüsü

Binalarının yerleri kendi zamanında vakıflar idaresinden istimlak suretile satın alınarak bu binaların yapılabilmesi için kendisinin delaletiyle hibe edilmiştir.

Şarap Fabrikası

Şehrimizde bir şarap fabrikası yapılması kararlaştırılmıştı. Fakat şarta bağlı idi. Şayet arsası belediye tarafından verilirse yapılacaktı. Bunun kaçırılmaması içinde şimdiki şarap fabrikasının yeri 8 hektarlık yerdi, buda yine kendisinin başkanlığında istimlak edilmek suretile tekel idaresine verildi.

Elektrik fabrikası

M. Ali Kayaalp'ın Reisliği sırasında İtalyan Yurt Tomson şirketine ihale edilen elektrik fabrikası Hamdi Kutların bu işe önem vermesi neticesi 1932 yılının 15 Haziranında işletmeye açılmıştır. Fabrika gazojen - kömür yakan motorlarla işlerdi. Bununda o zaman için bazı sebepleri vardı. Odun kömürü memlekette o kadar ucuz idiki şehir ihtiyacını karşıladıktan başka, Suriyeye'de kaçak gitmekte idi. Kömürlerimizin Suriyeye kaçmaması, kömür yakan köylülerinde korunması maksadıyla, bu fabrika bu şekilde kurulmuştu. Fakat soradan, kömür yüzünden işletme çok müşkülât çekmiştir. (Bu hususta ileride daha çok bilgi vereceğiz.)

Fabrikanın kurulmasından evvel şehrin maruf ve belli köşe başlarında 40 dan fazla lüküs yakılır ve mahalle aralarında ise 304 fener yakılırdı.

Spor sahası ile Hipodrom

Spor sahasının yeri de yine Hamdi Kutlar'ın belediye reisliği zamanında istimlak ile yapılmaya başlanmıştır. Kale altı pazar yeri de bu meyanda tesviye edilerek işletmeye açılmıştır.

Otobüs İşletmesi

Şehir istasyonunun Narlıdan olması ve 2 nci cihan harbi dolayısıyla, şehirde otobüs ve kamyon gibi araçların azlığı, yüzünden Narlıya gelen yolcular müşkül duruma düşmekte idiler. Bu halden istifade etmek istiyen açık gözlerde halkı soyarçasına hareket ediyorlardı. Bunu göz önüne alan belediye reisi bunlara bir rekabet ve fiati tanzim maksadıyla Amerikadan iki araba satın alarak getirtmişti. İşte bu şekilde şehirde ilk otobüs işletmesinin çekirdeğide atılmış oluyordu.

İşe İşleri

İkinci cihan harbinin meydana getirdiği tepkilerden elbetteki şehrimizde hissesini almış olacakki, şehirde ekmek sıkıntısı baş göstermeye başlamıştı. İşte Hamdi Kutların en büyük hizmet ve himmeti bu yolda kendini göstermişti.

Yıl 1940; Ekmek için şehir ciddi bir durumda. O zaman Şehirler arası telefon da yok. Memlekette, kol para var. Çünkü iplik tevzi ile verilmektedir. 6 liraya alınan bir kese iplik Karaborsada 60 liraya satılmaktadır. (Bu gün gördüğümüz bazı kâşane ve apartmanlar o meşhur kazancın birer hatırasıdır.) Elde para ekmek isteyenler zaman zaman belediye önüne birikirler ekmek, ekmek diye haykırırlardı. Diğer taraftan, buğday yalnız yemek için de değil, bu alınan ipliklerin birde löhme denilen macunumsu bir hamura batırılması lazım gelmektedir.

Belediye reisi her tarafla telgraflaşıyor. Ankara ile daimi temas halinde. Çalışkan bir vali olan Rahmetli Burhanettin Teker Hamdi Kutlar için şöyle söylemişti :

- Hamdi Kutlar gibi bir evladı olan şehir öğünebilir.

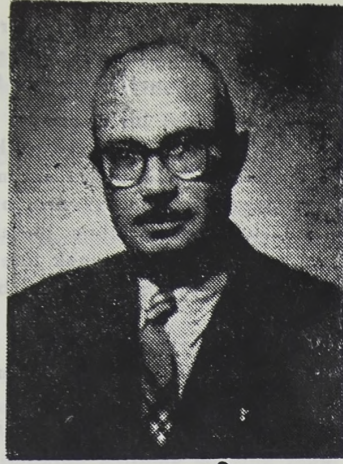
Muhabereleşmek kati bir netice vermedi. Nihayet kendisi Ankaraya giderek şehrin ekmeklik buğdayını Konyadan Antep'e tahsis ettirdi. Antep'ten bu buğdayları getirtmek için arasa esnafından müteşekkil bir komiyon kurdu. Mütemetler Konyaya gittilerse de bu seferde vagonuzluktan buğdayların Antep'e nakli mümkün olamıyordu. Neticede Hamdi beye bir daha Ankara yolculuğu görünmü. Bir daha gitti. Vagonları tahsis ettirdi. Fakat bu seferde Konyalılar aç kâlırız korkusu ile buğdaylarını vermek istemediler. Bu müşkülâtlar karşısında epeyce bir müddet Konyada kalan Antep mütemetleri usanarak geri döndüler.

Hamdi Kutlara bizzat Konyaya gitmek düştü. Gitti ve buğdayları peyderpey yükletti. Bayram günlerini hep Konya'da geçirdi. Bugdaylar Narlı'ya geldi. Akislik bu ya, bu seferde Narlı yolundan kamyonların çamurdan çıkması bir mesele oldu. İşte Hamdi Kutlar bu çetin yorucu şartlar altında çalıştı. Ve bu memleketi aç ve dokumacıları da löhmesiz bırakmadı. Zabıta kadrosunda yalnız 20 memur olması gibi bir kadro azlığı olduğu halde Hamdi bey bunları mükemmel bir surette sağlam ve randımanlı çalıştırmasını bildi. Açık göz fırıncılar ve bazı açık gözler derhal yakalanır, bunun neticesinde unları hemen kestirdi.

Belediyenin en dağdağalı bu günlerinde gerek o vaktin zabıta müdürü bulunan Hulusi Bayların ve gerekse şimdiki Belediye reis muavini M. Ali Budanın hizmetleri ve emeklerinin de şükranla anmak bir borçtur.

İşte memleketine bu şekilde feragatla çalışan bu reis hakkında ne yazıkki yukarıda söylediğimiz gibi kendisinin en yakın akrabası kendisini ihbar etmiş ve zavallı adamcağız sekiz ay vazifeden alınarak seksen maddeden mahkemeye verilmişti. Neticede anlı ak olarak çıkmış, hepsinden beraet ederek görevine iade edilmiş isede ne çareki bu adamda eski hal kalmamıştı. Reisliğe getirildiği zaman belediye bütçesi yalnız 99678 lira idi. Reislikten çekildiği zaman ise şu şekilde idi. 833 090 belediye geliri, 592,500 işletme 64.500 su geliri bütçenin toplamı 1,494,000 e yükselmişti.

29-Mart-1959 da ise vefat etti.

Av. Nail Bilen

18 nci Belediye Reisi Nail Bilen

Şehrimizin Bilen ailesindedir. Şecereleri İhlas Babaya dayanır. (İlerde bahsedeceğiz.) Hukuk mezunudur. Babası Tapucu Mehmet Fuat Efendi diye tanınmıştır. Annesi Küllüoğlu Hacı Osman efendinin kızı Saniye hanımdır. (Küllü zade Aksoylar) Belediye reisi Hamdi Kutların reislikten kendi arzusuyla çekilmesi neticesi 29-5-946 yılında belediye başkanlığına getirildi. Söylemez Abdülkadir kızı Beşire hanımla evlidir. Bu evlilikten Gülay, İlkey ve Fatma adında üç çocuğu olmuştur

Düşkünler Evi

Mardin tepedeki Düşkünler Evi zamanında açılmıştır. Bu sosyal bakım Evinin bir benzeride Türkiyede ancak İstanbulda Darülaceze denilen meşhur ve maruf bir hayır yeridir. Bundan başka şehrimiz Düşkünler Evinin bir benzeri bütün Türkiyede yoktur. Çok isabetli ve çok yerinde bir teşebbüs olan bu işinden dolayı Nail Bilen takdire değer bir kimsedir.

Çocuk Yuvası

Şehrimiz Çocuk yuvasının yapımında Belediye başkanı olarak Nail Bilen bu işin kurucularına yardımcı olmuştur.

Genel evler

Şehrimizde genel evi Antep'i muvakkat işgalleri sırasında Fransızlar tarafından açılmıştır. İlk olarak şimdiki Urfa palas otelinin arkasında bulunan Recep geçidi adındaki sokakta idi. Bu geçide daha evveleri Kızık Tebirgesi denirdi. (Tebirge, evveleri Antep'te her mahallenin daracık yerlerinde büyük bir zincirli kapı vardı. Arkasında birde bekçi olurdu. O zaman bu bekçi tarafından mahalle halkı haberdar edilirdi. Halkta işin vehametine göre silablanır ve gereğine göre hareket

ederek eşkiya ve Araplara karşı tedbir alırlardı. Eski sokakların daracık olmalarının sebebidir bu idi. Bu sokak evvelce çıkmazdı. Antep harbi içinde bu sokak Allabande Ali Niyazi ve bazı fedailer tarafından açıldı. Çünkü Tabakhanededen ve şehrin diğer yerlerinden gelen takviye kuvvetleri Çınarlı cephesine gönderilirdi.)

Fransızlardan sonra genel evi Eblehandaki Üstünsoy geçidine taşındı. Halbuki burasıda şehir içi idi. Ahlek üzerinde çok fena tahribat yapıyordu. İşte Nail Bilen bu içtimai yaraya parmak bastı. Belediye bütçesinden 1946 da şehrin tamamen dışı olan şimdiki genel evlerin bulunduğu yere bu binaları yaptırdı. Ve bu suretlede şehrin içinden genel evleri çıkarılmış oldu. Sonradan bu binaları genel ev patronlarına maliyet fiyatından satarak belediyenin harcamış olduğu parayı yerine koydu.

Tabakhane de açılan kuyu

Şehrin su ihtiyacı günden güne artmakta olduğundan bu amaçla Tabakhane de yeni bir kuyu açılarak 1500 mm. çapında boru ile depoya su verildi.

Elektrik işi

Günden güne artan elektrik abonelerinin ileride dahada çoğalacağı göz önüne alınarak elektrik fabrikasının kilovat 10 milyon kilovatsaata, transformator gücü 1000 kiloyata çıkarıldı.

Döşeme işi

1949 da 5167 M2. 1950 de ise 5511 M2. lik döşeme işi yapılmıştır. Şehrimizin imar plânı gereğince tertibi için istimplâkede önem verilmiştir. Bunun içinde 1949 da 129.367.03 liralık 950 de ise 97.992.028 liralık istimplâk yapılmıştır.

Bütçe

Hamdi Kutlardan devraldığı 1.492.000 liralık Belediye bütçesini 2.640.620 lirada bırakmıştır.

Nail Bilen; yumuşak huylu, çok terbiyeli ve nazik bir insandır. Yavaş yürür ama çok yol alır soydandır. 1960 da Avukat Sami Sayanın yerine baro başkanı olmuştur.

19 ncu Belediye Reisi Abdülkadir Batur

1907 de Gaziantep'te doğmuştur. Babası Ahmet Mazlum Efendi, Annesi Büyükbeşelerden Hacı Mehmet efendinin kızı Şakire hanımdır. Muvaffak adında bir oğlu ile Jale adında bir kızı vardır.

İlk ve orta tahsilini Antep'te Liseyi Adanada okuduktan sonra İstanbul Yüksek Ticaret okulunu bitirmiştir. Okuldan çıktıktan sonra Gemlik suni ipek fabrikasında bir müddet çalışmış 1941 yılında Antep'e gelerek yapı yol limited şirketinde çalışmıştır. Bir müddetde Tütün Kooperatif müdürlüğünde bulunmuştur.

1950 Yılında D. P. nin iktidara gelmesiyle yapılan seçimler sonunda belediye başkanı olmuştur.

Abdülkadir Batur

Bu görevde beş yıl çalışmak fırsatını bulan Batur çok sevdiği memleketine hizmet etmeye başlamıştır. Belediyeyi ele aldığı 1950 yılında belediye bütçesi 2.630.620 lira iken 1955 yılında reisiği bıraktığı vakit bütçe 4,5 buçuk milyona çıktı. Evvele belediye iller bankasına 1.160.556 lira borçlu iken muntazam ödeyen taksitlerle, 612,420 liraya düşmüştür.

Parklar

Alleben, Baş karakol, Saçaklı (Burası sonradan satılmıştır.) Şehreküstü, Aydınbaba, parkları kendi zamanında yapıldığı gibi ayrıca Alleben parkı yanındaki çocuk bahçesi ile, Akyol çocuk bahçesi bu arada yapılmıştır.

Elektrik

Yine 1950 yılında şehrimiz elektrik santralında 2 tane 800 er beygirlik Elektrojen gurubu ile, şehirde 792 sokak lambası, 4700 abone 5 tane transformator, varken 500 lük bir adet, 1520 beygirlik olmak üzere 2 tane elektrojen

gurubu eklenmiştir. Tenvirat lambasıyla 1700 çıkarılmıştır. Abone adedi 11.000 yükselmişti. Transformotor merkezleride ona çıkarılmıştı. Eskiden olanlarında taktı yükseltilmişti. Bundan başka 120 kilometrede fazla hat çekilmiştir.

Bu suretle 1950 de 10 milyon kilovat saat olan yıllık istihval kapasitesi 23 milyon kilovat saata yükselmiştir.

1950 de 1000 kilovattan ibaret olan transformotor kurulu gücü 2760 kilovata çıkarılmıştır. Yine elektrik enerjisi temini için şehrimizde kurulacak çimento fabrikası ile bir mukavele yapılmış, bu mukavele gereğince çimento fabrikası 7500 kilovatlık santral kurmayı taahhüt etmiştir. Bunun 1500 ünü kendisi kullanacak 3500 kilovattında şehre verecektir. Kalan 2500 kilovatta Rezere olarak kalacaktır.

Su işleri

Abdülkadir Baturun Reisliği zamanında Su davasına gerekli ehemmiyet verilmiştir. 1950 yılında Pancarlıdan 250 Km. lik boru ile ve ayrıca bir No. lu kuyudan 150 mm.lik hatla su verilebilmekte idi. 1950 ve 1951 yıllarında şehirde su sıkıntısı pınarı ile başlamıştı. Buna ilk tedbir olarak kasarcı ve Demirli kanenin yollarının esaslı şekilde tamiri yapıldı ve buralardan şehre verilmeye başlandı. Bununlada kalınmadı. 2. No.lu kuyunun kazılmasına başlandı. Neticede kitapların yazmadığı ilmin kabul etmediği, mühendisleri şaşkırtan su çıktı. Ve 300 çapındaki mm. lik boru ile Türktepedeki ana depoya bağlandı. Halen burada otuzar beygirlik 4 santrafujla şehre muntazam su verilmektedir. Diğer taraftan gazhane kuyusu islah edildi.

Otobüs işletmesi

Şehrin her türlü ihtiyacına cevap vermeye başlaması icabediyordu. Bunlar içinde tedbirler düşünüldü. Gayesi su kuyularında muhafaza ve kontrol bakımından 2. No. lu kuyunun yanı başına bir otobüs garajı yapıldı. Bunun içinde bir imar adası istimlak edildi. Garaja bir yağlama ile bir tamirhane yapılarak ayrıca akaryakıt rampası kondu ve yine aynı yılda otobüs adedi sekize çıkarıldı.

Kanalizasyon işleri

1950 den sonra yerinde tedbirler sayesinde Antep çibasının ortadan yok olması için kanalizasyon işlerine hız verildi. Bu cümleden olmak üzere 1950 yılının üç ayında 1735 metre, 1951 de 31 sokakta 4138 metre, 1952 de 50 sokakta 5990 metre, 1953 de 72 sokakta 5616 metre 1954 yılında 54 sokakta 4166 metre kanalizasyon yapıldı ve 1955 yılında 7 ay içinde 907 ruhsat verildi.

Döşeme İşleri

Şehrin döşeme işleride ele alınarak 949 da 5167 M2 döşemeye karşılık, 1950 yılında 3511 metre, 1951 de 13131 metre, 1952 de 18605 metre, 1953 de 26772 metre, 1954 de 15921 metre, 1955 yılının ilk beş ayında ise 16150 m2 döşeme yapılmış olduğundan, bu miktara emsali yıllara göre rekor kırmıştır. Hatta Batura döşeme belediye reisi dedikleride meşhurdur. Batur her sabaktan evinden erken çıkar döşemecilerin çalıştığı yerlerle beraber bütün iş yerlerini kontrol

eder ondan sonra yinede mesai saatında belediyede bulunurdu.

950 den kendisinin reislikten ayrılma tarihine kadar dōşeme için sarfedilecek para 891.000 lira civarında olup, tamirlerle diğer yol inşaatları bu rakama dahil değildirler.

Tesviye işleri

1951 de 18.218, 1952 de 63 343, 1953 de 62377, 1954 de 10.000, 1955 de ise 9,755 lira tesvife işi için para harcanmıştır. Ayrıca 1952 yılında yeni hükümet binası yanından (O zaman hükümet şimdiki vilâyet oteli ve yanındaki yıkık duran köşe başı idl.) Balıklı caddesini takiben harat pazarına kadar olan kısım için yaya kaldırımalarına 33.000 lira para sarfedilmiştir.

Bunlardan başka Alleben deresi kenarında 951 yılında 10.000 lira 1952 yılında 20 ve 1953 yılında 11.309 lira sarfile sel duvarı inşaatı tamamlanmıştır.

İstimplâk işleri

Eski bir şehir olan güzel Antep'imize hemen hiç hükümet eli değmemişken, zamanında yapılan istimplâk işlerini şöyle sıralabiliriz:

1950 de 97.992.28, 1951 de 24.798 42, 1952 de 282 349,37, 1953 de 537.020.65, 1954 de 472.928.58, 1955 de ise ilk aylarında 253.750 lira sarfedilmiş olup kesinleşen ve bu yıl içinde ödenmesi lazım gelen bedel 418.286 lira 18 kuruş tutmuştur. Bu şekilde de şehirde bir çok caddelerin açılması ve parkların yapılabilmesi imkân içine girebilmiştir. Bundan başka sokak aralarının genişletilmesi ve bazı yerlere âsri hela yapılmıştır.

Kütüphaneler

Şehreküstüdeki şehitlik kütüphanesi ile Balıklıdaki Atatürk kütüphanesi kendi zamanında yaptırılmıştır. Bilhassa Atatürk kütüphanesinin yapılabilmesi için çok çalışmıştır. Bu meyanda pazar yerinde on altı dükkan, şehirde bir çok köprü ve menfezde yaptırılmıştır.

Büyük Hal inşaatı

Bu arada arsa bedeli iki milyonu bulacak olan büyük toptancı halinin birinci kısım inşaatı 428.937 liraya ihale edilmiştir. Temel ve bodrum katı kazı işleri tamamlanmış inşaat demir ve kalıpları hazırlanarak birinci kısım inşaatına mutaahitler başlamıştır. (1)

(1) Bu gün şehrimizin öğünebileceği ve bir ticaret merkezi sayılan bu hal binasının planları, o zaman belediye fen müdürü bulunan Kilis'li İlhan Erman tarafından yapılmıştır. Bundan başka bu plânların kabulü içinde Ankaraya giderek aylarca imar ve iskan bakanlığında kalarak ve bizzat orada çalışarak kabul ettirmiştir. Bu gün Türkiyede bir eşine daha rastlanması güç olan hal binamız işte bu şekilde yapılabildiği. İlhan Erman ve bu işinden doğayı İlhan Erman teşvik eden Abdülkadir Baturu hürmetle anarız.

Belediye Broşürü Kısım 1 in Sonu..

İnşaat Sahiplerine Müjde

TALİP DAĞDELEN

Telefon: 1508

Her ölçüde inşaat tuğlaları ve kiremitleri
ihtiyaçlarınızı en ucuz fiatla ancak Talip
Dağdelen Firmasından temin edebilirsiniz..

Adres: Hürriyet Caddesi No. 65
Gaziantep

TIP DERGİSİ

Seçkin Doktorlarımızın üç ayda bir çıkardığı ve Urfa-
Maraş-Gaziantep Tabib odasının çeşitli yönlerden bir çok
hastalıklar hakkında bilgi verdiği bu dergiyi mutlaka
arayınız ve alınız.

RAY SİGORTA A. Ş.

Gaziantep ve Havalisi Acenteliği

ZEYNEL VE SABRİ DİNLER Koll. Şti.

Gaziantep Caddesi No. 37/B

Telefon: 1441

Gaziantep

Mahmut Oğuz Gögüş'ün sahibi bulunduğu Gaziantep'i Tanıtıyoruz Dergisinin 15-Kasım-1982

Tarihli 7 nci sayısının Dizgi ve Baskısı Yeni Matbaada hazırlanmıştır.